

80

KULZSVARI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

451581

.....szám.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 24

17

IUNIE

1923

Sectia

ACADEMIA DE AGRICULTURA

În acest număr: *Apelul la străinătate*, de Octavian Goga; *Romanță*, poezie de G. Rotică; *Un așezământ în lichidare* de Oct. Prie; *Nu râde...* de Ion Gorun; *Insfârșit, un front unic!* de Moise Nicoară; *Sărutul cel mai dulce* de Septimiu Popa; *Educația fizică* de I. Nemoianu; *Sfârșitul unei dictaturi* de Alexandru Hodoș; *Cronica politică* de Ion Balint; *Gazeta rimată: Republicanii* de Nae Ipănescu; *Insemnări: Criza tiparului; O apologie italiană a dlui Iuliu Maniu; Turneuri ministeriale; Foștii voluntari la „Majestic”; Cazul Lazăr Popovici.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 5 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră ^{szám}

Apelul la străinătate

La Cameră deunăzi s'a produs o declarație, care a avut darul să uimească pe cei prezenți și care în lumea politică, fără deosebire de partide, a lăsat o impresie penibilă de stupeoare. Un domn deputat, care pe lângă calitatea sa de membru în „comitetul de-o sută“ mai revendică și titlul ceremonios de „secretar general al partidului național“, vorbind de nedreptatea ce s'ar fi făcut cu arestarea unui partizan politic, a lansat amenințarea că în cazul când delicventul nu va fi liberat, dânsul este gata să facă apel la străinătate pentru reabilitarea lui.

Să eliminăm dela început nota grotescă din îndrăzneala întrepiedului bărbat de stat, ai cărui semeni au umplut arena la noi dând o năvală impetuoasă foarte asemănătoare muștelor columbace de recentă amintire. La urma urmei, în materie de cerebralitate, indulgența tuturor e escesivă astăzi și deci pretențiile noastre se reduc la minimumul posibil. Nu vom întreba astfel pe chibzuitul deputat de Mociu la ce anume for de peste hotare s'a gândit când a invocat sprijinul străinătății ca să scape de pușcărie pe doctorul Lazăr Popovici... L-a ispitit oare silueta lui Wilson, ale cărui patrusprezece puncte fecundăseră odinioară atât de prodigios ideologia conducătorilor fostului Consiliu dirigent? L-a atras oare „Liga Națiunilor“, chemată să instiue ea o specială delegație în chestiunea fraudelor dela Brașov, sau „Liga drepturilor omului“, sau cine știe, un tribunal dela Budapesta ori, dacă vreți, o alcătuire mai modernă a catechismului moscovit? Toate aceste sunt întrebări care nu mai reclamă răspuns, fiindcă o drămuire rațională a tuturor elucubrațiilor debitate de către simpaticii noștri adversari ar fi în adevăr o operă ingrată. Ceea-ce însă e mult mai interesant în analiza mentalității unor tenebroși cetățeni, pentru cari judecata politică cade pe-al zecelea plan, este substratul sentimental din care pornesc aceste stupide cochetării cu străinii.

De sigur, educația cetățenească la noi, pe teritoriul vechiului

Ardeal trăit într'o fatală izolare politică de veacuri, se găsește în faza absolut primordială și primitivă. Suntem încă în perioada de pubertate când părerile nu au consistență, noțiunile nu s'au limpezit și soluțiile cele mai baroce se vântură în toate domeniile. E o vastă eflorescență de planuri și opinii repezite de diverși amatori, pe care bunul simț al mulțimii le ucide pe rând cu o consecvență implacabilă. Fenomenul e explicabil, fiindcă toți desrobiții sunt volubili și maculatura tuturor gospodăriilor începătoare e de obicei mare.

Cu toate acestea însă, în ansamblul inform de divagații, ca un *leit-motiv* supărător se desprinde de pe buzele cârtitorilor noștri din când în când ideea că o autoritate venită de dincolo de granițele țării ar putea interveni în trebile interne ale acestui stat.

Nu mă gândesc la minoritățile etnice de aici când constat această rătăcire dureroasă, fiindcă astfel de sugestii în tabăra lor, ori-cât de inoportune politicește, totuși se pot înțelege ca un impuls postum al patriei de ieri, dar îmi trec prin minte zăpăcelile unora de-ai noștri care sunt gata să-și strige ponoasele peste frontieră, așteptând o mână de ajutor în chestiunile de familie de-aici. Diriguiți de-un spirit de inerție care i-a osificat în gândirea trecutului, acești neofiți ai patriei unite, de câte ori se cred persecutați recurg la formula lor de odinioară și fac cu ochiul spre „apusul civilizată” de unde așteaptă mâna salvatoare.

Nici nu se poate închipui o mai evidentă probă a sclavajului de ieri, decât această tendință de a-ți căuta un patron în afară de conștiința publică a propriului tău neam. Din nenorocire însă, ea există, și într'o formă nebuloasă scoate capul pe ici pe colo. Nemulțumirile curente dela noi, după-cum odinioară își făuriseră un pretins punct de razim în „prea înălțatul cezaro-crăiesc scaun” dela Viena, astăzi, urmând tiparele unor incorigibile temperamente de slugi, își găsesc echivalentul în spectrul străinătății cu care ne amenință. Lozinca e firește, vagă și nelămurită. Dacă-i întrebi pe cine au în vedere supărații ca să-i ducă la liman, ei stau îmbufnați și nu prea pot să precizeze. S'ar părea însă că tot „Liga Națiunilor” bate recordul, când e vorba de a fixa în mintea celor mai mulți un fel de supremă instanță apelativă pe seama tuturor nevoilor mici și mari. Rolul acestui plătonic tribunal de arbitraj internațional ia proporții epice în judecata unora și atribuțiile cu care-l investesc sunt uneori deadreptul hazlii. Nu voi uita de pildă, cum un înalt prelat unit, pe vremea când eram la ministerul de Culte, reclamând o nejustificată augmentare de retribuție din partea statului, îmi punea în vedere în caz de refuz un apel de ultimă instanță la „Liga Națiunilor”, fluturându-mi pe dinaintea ochilor teroarea cu... „clauza minorităților”. Această atitudine nu e izolată, mi-a fost dat s'o văd în mai multe rânduri. Invocarea naivă a unui stăpân străin nu e decât gestul reflex al slugărniceii de ieri, o proiecțiune întârziată din lumea de simțire a robilor cărora li s'a dat libertatea fără o contribuție de luptă din partea lor și cari având-o astăzi nu știu ce să facă cu ea.

În acest chip, străinul care descinde în mijlocul nostru nu e

primit de către plingăcioșii competiționari cu sentimentul de cuviință și demnitate al oamenilor legați de țara lor, ci cu umilele plecăciuni gata la orice moment să cerșească o fărîmă de milostenie. Străinul devine astfel, în loc de spectatorul unei critici obiective, un fel de ocrotitor inoportunat de tot felul de plângeri. Ca din familiile prost crescute i se desfac din primele clipe taine de menaj și i se solicită o înaltă protecțiune. Mai anul trecut de exemplu, văzând la Cluj pe profesorul englez dl. Zimmern venit într'o scurtă călătorie la noi, am rămas stupefiat, cum bietul om care avea multă simpatie pentru țară, după un contact de câteva zile cu o seamă de frunțași din partidul național a rămas îngrijorat de prăpastia între Ardeal și vechiul Regat pe urma conversației cu pomeniții domni. O avalanșă de imprecății la adresa Bucureștilor, o ploae de injurii aruncate asupra „regățenilor” i-au fost servite acestui distins amic al României. Când l-am întâlnit sub povara impresiilor penibile mi-a mărturisit că dacă lucrurile sunt în adevăr așa cum i s'au relatat, însăși ideea unirii noastre i se pare primejduită. A trebuit o serie de rectificări palpabile și-o examinare documentată a situației, pentru ca intelectualul analist să pipăe realitatea care-i fusese falsificată și să se însenineze. Vă închipuiți cu ce dureroasă erubescență a obrazului am înregistrat în fața acestui străin o biruință asupra adversarilor mei deveniți prin incommensurabila lor inconștientă vrăjmașii țării, când la despărțire mi-a declarat cu multă convingere: — „Vă mulțumesc pentru lămuririle ce mi-ați dat, dacă nu le știam, după conversațiile ce-am avut aici aș fi plecat cu convingerea că românii ardeleni sunt mult mai apropiați sufletește de unguri decât de românii din vechiul Regat“.

Resimt și acum la un an, când scriu aceste rânduri, rușinea binevoitoarelor cuvinte pe care mi le-a spus profesorul englez, care întreat fiind, ca un perfect gentleman, sunt convins că le-ar repeta și acum spre complecta edificare a tuturor.

Deunăzi cu ocazia venirii în Ardeal a publicistului R. W. Seton Watson, rețeta probabil s'a repetat din nou. Simpaticul meu amic, în loc de-a i se arăta complexul de greutate în care se sbate țara, a fost de sigur copleșit de-un criticism înăcrit, i s'au umplut urechile de tânguiri și buzunarele de jalbe. Noroc că, spirit prudent și cercetător, Scotus Viator, cu tradiționala-i onestitate științifică a primit sub beneficiu de inventar amăritele suplice, rămânând ca în camera lui de studiu, printr'un discernământ propriu să stabilească adevărul.

Realitatea e că prin aceste denunțuri meschine asvârlite străinătății, interese țării sufăr și noi ne înfățișem într'o lumină ciudată de ridicoli detractori. Dar, — ce vreți? — educația cetățenească, ca toate educațiile se face în colaborare cu vremea și soarta vrea ca eminenții noștrii frunțași dela Alba-Iulia cu particulara lor compreheusiune să stăruie încă abia la începutul abecedarului politic...

Să mai așteptăm deci: ori triumfă alfabetul, ori pleacă discipolii grei de cap ca să-și vadă de altă meserie.

Din două una.

OCTAVIAN GOGA

Romanță

— „Vezi bărcile acele, căsuțe plutitoare,
Căsuțe legănate de valul mōale, lin?
Cât farmec e pe ele în asfințit de soare! —
Rămâi la noi, la mare, rămâi drumeț străin“.

— „Vezi nava ce se duce cu 'naltele catarte,
Un drum de spumă albă lăsând în urma ei?
Tot sufletul încolo, un freamăt de departe
Mi-l chiamă 'n clipa asta; mă chiamă munții mei“.

— „Ascultă fermecata cântare depărtată;
Din largul mării-acuma peșcarii-acasă vin;
Cu cântecul și barca petrec viața toată. —
Rămâi la noi, la mare, rămâi, drumeț străin“.

— „În țara mea cu măguri și culmi înalte, sure,
Cu doine și cu doruri, cu turme și cu stâni,
Un cântec cum nu-i altul pe lume nicăiere
E cântecul de sară al codrilor bătrâni“.

— „Vom rătăci cu barca și de pe mii de unde
Voi strânge-al mării farmec plutind pe valul lin,
Și numai pentru tine în ochi îl voi ascunde. —
Rămâi la noi, la mare, rămâi, drumeț străin“.

— „M'așteaptă'n munți o vale cu murmur de isvoară,
Cu mine vină 'ncolo în munții mei frumoși
Și cerbi și căprioare ce la isvor cobeară
Vei îmblânzi acolo cu ochi-ți luminoși“.

— „Eu am crescut pe ape și marea-i fermecată
Și marea nu mă lasă în țara ta să vin,
Și nu-ți voi fi mireasă acolo niciodată. —
Rămâi la noi, la mare, rămâi, drumeț străin“.

— „Și eu sânt dela munte și înapoi acasă
Cu mii de glasuri codrii mă chiamă 'n țara mea.
Și inima mea plânge și mi te vrea mireasă
Și inima rămâne!... Rămân și eu cu ea“.

G. ROTICĂ

Un așezământ în lichidare

— Directoratul general al Instrucțiunii din Cluj —

În frumosul edificiu al „resortului Instrucțiunii” din Cluj domnește o liniște adâncă. Nu mai vezi mulțimea de altă dată, care se agită în grupuri, cerea informațiuni dela personal, și la un moment dat se împrăștia pela toate ușile, așteptând cu răbdare creștinească, ca să-i vină rândul fiecăruia. Nici revizorii veniți din toate colțurile țării nu-și mai spun aci poveștile lor agitate asupra felului cum înțeleg să opereze pe teren pentru consolidarea și organizarea învățământului. Nu mai sosește nici văduva de învățător cu cei șase orfani desculți, ca să ceară aranjarea pensiei ce i se cuvine...

Mândra clădire este astăzi o cazarmă uriașă, evacuată de locatarii ei de odinioară și așteaptă posomorâtă ziua de mâine, ca să vadă ce destinație i se va da. Din toate câte erau odată aici a rămas singură... istoria, care va ști să-și facă cu imparțialitate datoria, când va spune despre acest așezământ, cum și-a împlinit misiunea pe vremuri:

„Resortul” acesta al Instrucțiunii a pornit ca organ de guvernământ autonom și s'a instalat în cele două palate proprii, ca pentru o eternitate. În zecile de camere și biurouri s'a lucrat cu febrilitate și nu puțini nervi s'au cheltuit ca din haosul rămas după prăbușirea Ungariei și încetarea revoluției să se cristalizeze o situație normală, potrivită noului stat. Dar mersul implacabil al istoriei își cere și el contribuția. Unirea proclamată la Alba-Iulia nu putea să rămână fără consecințe logice, iar aceste consecințe culminau în principiul unificării legislative, în afirmarea efectivă a unității de stat și în stabilirea formelor normale de guvernământ.

În fața acestei evoluții „resortul“ Instrucțiunii, cu independența lui, deveni un anacronism, și într-o bună zi se transformă în secretariat general. Prin înființarea secretariatelor generale s'a făcut cel mai însemnat pas spre unitate și s'a găsit cea mai fericită formulă pentru încadrarea Transilvaniei în organismul statului român.

După un an și jumătate dela înstăpânirea noastră aci, s'a trecut la normal, iar în cadrele noilor forme de guvernământ am salvat principiul unității, fără ca prin aceasta să desconsiderăm sprijinul prețios al provinciilor, în special al Ardealului, la lichidarea unor situații nepotrite și la deslegarea problemelor cari s'au ridicat la suprafață. Dacă pe deoparte s'a creat o situație firească, pe de alta s'a găsit formula cum să se rezolve toate problemele fără s'gduire, ca în cadrele acestei deslegări să se satisfacă toate pretențiile juste ale tuturor neamurilor de alt graiu.

Schimbarea secretariatului în directorat întâmplată mai târziu se putea explica numai prin împrejurarea: 1. sau elementul ardelean, care avea situația din Transilvania în mână a fost considerat ca nepotrivit pentru accelerarea unificării, 2. sau centralizarea este cheia care va deslega toate problemele.

Supoziția întâi este cu atât mai puțin admisibilă, cu cât la sprijinul ardelenilor nu numai că n'au încetat un minut să recurgă guvernele de câte ori greutatea problemelor o cerea, dar îl reclamă și astăzi după ce nici directoratele nu mai există. Deosebirea este, că până când acest sprijin se da ieri în mod sistematic și cu o anumită răspundere, astăzi se dă individual și incidental.

Rămâne a doua supoziție. Oricum am vrea să o ascundem, e cert că guvernul din București dorește și caută să aibă mână liberă într-o mare provincie ca Ardealul, să poată numi pe cine vrea, să transfere, să suprimă fără să întâmpine vre-o contradicție.

Iată pentru ce directoratul a trebuit să se schimbe în inspectorat general, într'un organ care nu mai contă și căruia i se dase atribuții de cari nu avea nici o nevoie, fiindcă organele inspectorale ale statului sunt cu totul altele.

Nu va fi de mirare, că după o decădere atât de strigătoare, și inspectoratul să devină — lichidatură. Lichidarea vine de regulă la sfârșitul unei gestiuni care a mântuit o situație, și care așteaptă să fie descărcată. S'a mântuit oare situația școlară la noi, ca să poată fi lichidată. Dar ce s'a mântuit?

În orice țară, care și-a mărit hotarele cu provincii cari au avut o structură de stat proprie, vechea rânduială de lucruri, cu unele excepții, se lasă neatinsă până ce legislația nu stabilește norme generale pentru întreagă țara. Aceasta pentru a nu perturba o stare de lucruri, provocând neajunsuri și nemulțumiri, de cari să nu scape nici generațiile viitoare.

Întâia noastră datorie era unificarea administrațiunii școlare, lucru care nu s'a făcut încă. S'a vorbit de o largă descentralizare școlară, dar nu o vedem nicăiri. Odată cu transformarea fostelor directorate regionale și inspectorate, chiar și atribuțiunile vechi stabilite de legis-

lația ungresească pentru directorii regionali, au trecut pe neobservate asupra ministerului central, încât de fapt astăzi avem de a face cu o centralizare în loc de descentralizare.

Nici o singură problemă școlară nu s'a soluționat încă. Cu învățământul confesional am ajuns de mal. Școlile au mai rămas în posesiunea confesiunilor, învățătorii confesionali au fost însă statificați. Prin măsura aceasta situația lor a devenit absolut neclară. Ca pildă pot servi examenele școlilor primare confesionale de fine de an, la care se prezintă protopopul ca președinte de drept și revizorul ca președinte de fapt, scoțându-se unul pe altul din scaunul prezidențial spre marea mâhnire a poporului. Nu mai vorbim de chestiunile disciplinare ale învățătorilor confesionali, cari după drept aparțin confesiunilor, de fapt însă le deține statul, nici de preotul, care este în această calitate și directorul școlii, dar pe care învățătorul statificat nu-l recunoaște. — *Bellum omnium contra omnes.*

Ce s'a lichidat deci din întreagă situația școlară de dincoace de Carpați, până în anul al cincilea de după războiu?

Guvernul averescan a privit altcum situația. La primul pas pe care l-a făcut, când a transformat secretariatul general în directorat s'a oprit și și-a dat seama că de conclucrarea ardelenilor este nevoie până ce întreagă situația școlară din Transilvania se va lichida. Existența celui organ de guvernământ la Cluj însă deveni inutilă și îngreuna numai administrația. O transferare a lui pe lângă ministerul central se impunea ca o necesitate.

Cu data de 19 Noemvrie 1921, *Monitorul Oficial* publică deci următoarea deciziune semnată de d. ministru al Instrucțiunii P. P. Negulescu:

Art. I. — Cu ziua de 1 Decemvrie 1921, directoratul general al Instrucțiunii din Cluj se *transferă* pe lângă ministerul central din București.

Art. II. — Ministerul va întocmi tabloul funcționarilor transferați la centru și chemați să refere în conformitate cu legile și regulamentele speciale locale în chestiunile locale ale diferitelor provincii. Cei-lalți funcționari ai directoratului, cari nu vor fi transferați în minister, vor putea fi repartizați în alte servicii publice, în baza drepturilor și titlurilor ce vor fi având.

Art. III. — Personalul transferat în serviciile centrale se încadrează cu titlurile și drepturile ce le are, ca și personalul din minister.

Art. IV. — În afară de rezolvirea chestiunilor, cari cad în competența lor specială, funcționarii încadrați în ministerul central vor conclucra la elaborarea legilor, regulamentelor și dispozițiilor generale, menite să stabilească norme și procedee unitare pentru întreaga țară.

Va să zică, directoratul general al Instrucțiunii din Transilvania a încetat cu 1 Decemvrie 1921 de a mai funcționa în Cluj, și a fost transferat la București, unde avea să-și continue funcțiunea pe lângă ministerul central.

De ce a trebuit să se ia această dispozițiune?

În cursul celor zece luni cât a funcționat secretariatul general și

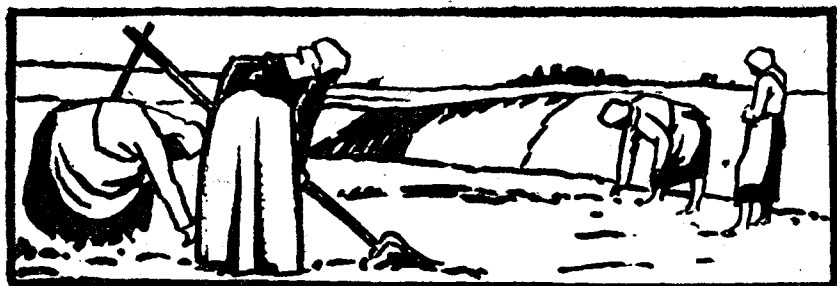
mai în urmă directoratul instrucțiunii din Cluj, a trebuit să ne dăm seama, că instituțiunea în felul cum funcționează nu mai corespunde necesităților.

A trebuit deci să ajungem la concluzia, că existența directoratului este necesară până ce se va lichida situația actuală școlară din Transilvania, dar tocmai în interesul acestei lichidări și a unei conlucrări armonioase cu centrul, locul directoratului nu mai poate fi în Cluj, ci alături de minister în București, unde ca organ special pentru Transilvania își va continua activitatea până la sfârșit.

De atunci chestia s'a mântuit mai ușor. S'a desființat tot ceace se putea desființa. Și cu toate acestea, soluții nu sunt, iar problemele stau toate în picioare; poate ziua de mâine să ne aducă ceva, de cumva ne va aduce.

OCT. PRIE

Nu râde...

Nici odată doamna Coralia n'a fost mai indignată ca în ziua aceea, măcar că dela o vreme încoace i se întâmplă tot mai des să se indigneze. Amintiri ar fi trebuit să se bucure, căci de ani de zile nu se mai văzuse cu fratele ei, venit acuma de pe plaiuri streine să-și mai vadă țara și rudele; dar, fără să se gândească la nimica rău, el spusese o vorbă: — „Vai, Lio dragă, cum am îmbătrânit!“ — „Cine, dumneata?“ întrebuse ea înțepat. — „Ba amândoi“, a mai răspuns el atunci sgândărit.

Și iată pentru ce era doamna Coralia indignată. O astfel de impertinență nu s'a mai văzut. Mai întâi că nici nu putea să fie adevărat. Patruzeci și ceva de ani nu e încă bătrânețea, mai ales pentru cineva care n'a cultivat toată viața ei altceva decât: toaletele, frumusețea, amorul...

Și totuși... I-a întors spatele doamna Coralia fratelui bătăran, a poruncit bărbatului dumisale să nu-l mai primească în casă, — dar când a trecut pe dinaintea oglinzii nu s'a putut opri să nu-și arunce o privire mai cu dinadinsul asupra feței, a ochilor, a colțurilor gurii... Și urmărită de cuvântul acela grozav, iată că acuma descoperea fără veste linișoare fine cari porneau dela pleoape spre tâmpile, și o dungă slabă, slabă de tot la împreunarea buzelor... Abia-abia se vedeau, — nici nu le băgase de seamă până atunci, — dar iată că erau cu adevărat acolo, și erau începutul acelor semne ale vârstei cari se cheamă... sbârcituri. Ce urât cuvânt. Și bătrânețea, — și mai urât...

— „Vai, Lio, cum am îmbătrânit!“ — îi sună iar aspru în urechi. Și isbucnind în hohote de plâns se aruncă pe canapea.

— „Ce le iei acuma toate așa la inimă? Ia, a spus și el acolo o vorbă ca să zică ceva, — obiceiul, când n'a mai văzut pe cineva de mult...“ Zadarnic! Toate mângăerile nu făceau decât să o enerveze și mai mult pe doamna Coralia, ca pe un copil mult timp răsăiat, și pedepsit deodată cu o asprime escesivă.

Nú așa, ci altfel trebuia să-i vie mângăerea, -- dela ceva neașteptat, nesperat, — așa ca o lumină de scăpare ce-i apare omului

uneori, când și-a închipuit că i s'au închis toate căile și nu-i mai rămâne decât resemnarea... Lumina de mântuire i-a apărut doamnei Coralia sub chipul unui anunț din jurnalul duminical de modă.

Ați văzut vreodată un bolnav incurabil, dând peste o reclamă a cine știe cărui medicament miraculos, ce făgăduiește vindecarea nesimțită a fel de fel de boale? Dacă în înșirarea aceasta găsește și boala lui, ce stălucire de speranță nouă îi fâlfăie de-odată înaintea ochilor, ce dulce balsam de noi iluzii îi umple pieptul... Astfel s'a înviorat și sufletul doamnei Coralia când a citit că este mijloc de păstrarea indefinită a tinereții și a frumuseții. — „Maquillage“, — „emailage“, — spunea anunțul, pe franțuzește. A, ce! *Metoda* o interesa prea puțin, ci numai *rezultatul*, care era... garantat prin o reputație mondială și un imens succes pe lângă toate elegantele cari se preocupă de frumusețea și de păstrarea tinereții lor...

Sedințele au început chiar de a doua zi. Iar când eminentul practician a declarat operația smălțuirii terminată și doamna Coralia a mai luat odată oglinda să se admire, a avut așa o mișcare de mulțumire, încât doctorul de conservarea frumuseții tresărind s'a grăbit să o prevină — ca un olar de artă căruia i-ar fi frică să nu-i scapi de pământ opera admirând-o: — „Mai ales, doamnă nu trebuie să râdeți... Nimica nu strică pielea obrazului, și mai ales emailul, ca râsul“...

A înțeles doamnă Coralia numai decât, — nici nu era greu. Și par'că deodată a cuprins-o o mare părere de rău pentru tot râsul ce a prăpădit în viața ei. De câte ori a râs așa, fără nici un rost, pentru toate nimicurile... O, dacă ar fi știut... Cum n'a fost nimenea să-i spuie?...

Dar acuma n'are să mai râdă. Și pentru asta n'are să se mai gândească decât la lucruri serioase, — la lucruri triste chiar. Are să-și poarte fața de madonă fără o cută, linsă ca în tablourile celebre, prin saloane, la serate, — și toată lumea are s'o admire și toți o să-și zică: — „Ai văzut pe doamna Coralia? Ce față tânără, fără crețuri, ca la optsprezece ani!“ — Asta aveau s'o spună, firește, domnii, — iar doamnele aveau să-și înghită fierea de necaz; atâtea cari se pretind mai tinere decât dânsa, dar uită-te la fețele lor! Pudra le nivelează un moment crețurile, — ei, dar pudra nu e ca emailul, se spulberă, — mai ales dacă mai și râzi, cum le auzi pe astea — ascultă! — în tot momentul...

Nu mai râde doamna Coralia, — nu mai râde de nimica. De unde aude veselie și hohote, se grăbește să plece, sau și dacă rămâne, cade pe gânduri și își dă toată silința să-și amintească despre întâmplări nenorocite, despre tragedii din viață, despre tot ce cufundă sufletul în părere de rău și amărăciune. Astfel fața-i rămâne pururea, ca împietrită, — și dacă se sbârcește ceva cu vremea, poate să fie inima, dar pielea obrazului, și smălțul care o ține întinsă, nici odată!

Inima însă nu o vede nimenea; în lume ieșim cu obrazul, cu el și cu ceea ce mai este eleganță în port și ținută, cu acestea cucerim simpatia, admirarea, dragostea, — toate cele ce fac omului viața plăcută, tot ceea ce dă mulțumire și voluptate... Frumusețea!

Așa să fie?... Doamna Coralia se miră că de câtă-va vreme cercul admiratorilor să rărește tot mai mult în jurul ei... Ce intrigă să fie oare aicea?... Pândește, cercetează, ascultă... Și odată îi izbește urechea o șoptă:

— Ce-o fi având femeea asta de nu mai râde nici odată?

A zis cineva vorbele astea, sau le-a tălmăcit numai gândul ei, din ochi, din priviri, din câte a putut prinde și bănuși?... Nu știe bine. Dar vede acuma că ori unde apare, parcă aduce cu dânsa un suflu de ghiăță ce încremenește toate pornirile de veselie. Toate fețele se posomorăsc la vederea ei, — ca la apariția unuia căruia de curând i s-ar fi întâmplat o mare nenorocire, și în fața căruia e necuviincios să râzi...

Nu mai râde doamna Coralia, a uitat să râdă, — și chiar de-ar vrea de-acuma, n'ar mai putea. Sufletul i s'a umplut așa de mult de icoane negre, în cât nu mai e tot, de cât un crâmpel de noapte oarbă, nepătrunsă... În jurul ei numai tăcere: — doar tic-tacul ceasornicului dacă mai însemnează clipele cari trec, — aminteri, pentru ea timpul stă acuma, stă cu adevărat, și fără îndurare, pe loc.

Nu va mai îmbătrâni fața care nu mai râde, nu va plesni nici odată smalțul care ține întinsă pielea obrazului rece și rigid. Și nici inima nu va mai îmbătrâni; — fiindcă ea murise de mult, — murise din clipa în care i-a luat răsul.

ION GORUN

Insfârșit, un front unic!

După atâtea fenomene politice destinate să mai încurce puțin lucrurile, viața noastră publică e pe cale să înregistreze și o limpezire a situației. Suntem îndemnați să credem că veșnica poveste a târguieților partidului național a ajuns la capătul ei. — „Și lupta astfel s'a sfârșit, căci nu se mai găseau războinici!” a exclamat odată eroul unei tragedii clasice, viteazul *Cid* al lui Corneille. Vijeliosul comandant al „celor o sută” din Cluj se găsește într'o poziție asemănătoare. În foarte scurtă vreme glorioasele „pertractări” vor fi încheiate pentru totdeauna, căci, vai! s'au isprăvit partidele cu cari se mai poate „pertracta”.

Epilogul se desfășoară în momentul de față în cadrul tratativelor de fuziune, reîncepute nu mai știm a câtea oară cu partidul țărănist. Tovarășii de luptă din sala *Dacia* ai dlor Sever Dan și Aurel Dobrescu s'au arătat de data aceasta foarte hotărâți să nu se mai lase purtați cu vorba și au opus un drastic „acum, ori, niciodată”, interminabilului cortegiu de amânări și tergiversări. S'au fixat termene și s'au înaintat propuneri scrise, ca în afacerile de negoț, unde părțile contractante, suspectându-se reciproc, se tem deopotrivă să nu fie trase pe sfoară.

Cu toată această atmosferă înduioșătoare de... sinceritate, e mai mult decât probabil că nu se va ajunge la nici un rezultat. O legătură nefirească se va desface încă odată, și cele două grupări își vor relua libertatea lor de acțiune. Rămâne de văzut, ce va face fiecare cu ea.

Noi, cari ne-am luat aci sarcina de a urmări săptămână cu săptămână desorientarea și erorile partidului național, nu putem trece însă așa de ușor peste motivele cari au îndemnat pe d-nii Lupu-Mihalache să ceară o clarificare a raporturilor lor viitoare cu dnii Vaida-Maniu. Partidul țărănist nutrește demult legătura dorință de a-și extinde activitatea sa și dincolo de Predeal. Alianța sa de până acum, împotriva căreia au protestat mereu cu drept cuvânt puținii țărăniști din Ardeal, ființi tot timpul la carantină, i-a interzis în permanență realizarea acestei nevoi de expansiune. Este cea mai bună justificare a credinței,

de atâtea ori expusă în paginile acestei reviste, că grupările regionale sunt sortite unei fatale dispariții, crescând pe deasupra lor organizații politice unitare, întinse pe întreaga suprafață a României, în ciuda vechilor granițe înfipte atâtea vreme în trupul ei. Este triumful normalității, pe care l'am profetizat din ceasul cel dintâi al unității naționale.

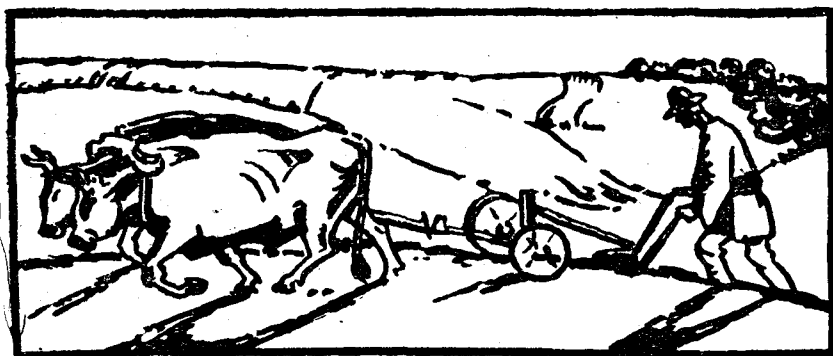
Partidul poporului s'a născut din impulsul de a satisface această necesitate firească de împrejurări schimbate. Celelalte partide l-au urmat, cu mai puțin succes și cu mai puțină încredere, pe acelaș drum. Incelul cu încetul, anacronicele întocmiri politice răsărite cândva pe solul diferitelor provincii ca fructul unor necesități vremelnice, s'au revărsat în valul larg al acelorași năzuinți colective. Procesul acesta de evaporare al grupărilor regionale e complect încheiat în Basarabia și în Bucovina, și e pe cale să se termine și în Ardeal.

Aici, numai așa zisul partid național reprezintă încă refuzul de a se adapta spiritului vremii. Numai acest partid n'a știut încă să rezolve cu succes procesul inevitabil al unei vechi moșteniri. Dar, nu se poate spune că n'a încercat să o facă; dovadă despre aceasta, sunt chiar cunoscutele oscilări prilejuite de numeroasele „pertractări“ cu diferitele partide. Inșăș această irezistibilă necesitate de a căuta un punct de rezim în vechiul Regat, egalează cu o spovedanie. Partidul național și-a mărturisit astfel, în permanență, vițiul său organic, lipsa care-l chinuiește. O conducere nepricepută l-a purtat de patru ani pela toate porțile, căutând apropieri durabile și semănând numai desiluzii; înțelegerea nu s'a făcut nici cu dl general Averescu, nici cu d. Ion I. Brătianu, nici cu d. Stere, nici cu d. N. Iorga. Problema mereu actuală a fuziunii a ajuns la un punct mort.

Iată deci care e astăzi, rezultatul final. Fără să se fi înțeles, fără să fi dorit aceasta, fără să tragă de aci vre-un folos pentru ele, toate partidele cu cari d. Iuliu Maniu a intrat în vorbă și n'a isprăvit nimic, înfățișează de fapt un front unic împotriva partidului național din Ardeal. Rezultatul nu e îmbucurător pentru adversarii noștri, dar n'avem ce face. Au fost prevestiți la vreme. Astăzi, nu există o a treia soluție: ori partidul național se va hotărî să lase membrilor săi voia de a se atașa, după preferință, diferitelor partide existente, ori va sfârși lamentabil, printr'o derută generală.

Cum zice la Logică: *tertium non datur.*

MOISE NICOARĂ

Sărutul cel mai dulce

Știi, sunt holtei și număr patruzeci și nouă de toamne. Un an îmi mai lipsește și... împlinesc o jumătate de secol de viață.

Pe obrajii mei nu sunt încrețituri. Am trăit bine toată viața, iar războiul m'a îmbogățit peste măsură și... mi-a rotunjit volumul. Dar... ce-are a face? Un lanț gros, de aur masiv, îți spune în de-ajuns, că-i volumul unui... fost furnizor al armatei...

De ce-am rămas holtei? Știu eu? Femeile mi-au plăcut foarte mult, am avut amoruri domnilor, ah, n'am acum atâtea milioane... Dar, am călătorit mult în viață și... ca să mă căsătoresc, ar fi trebuit poate să-mi întrerup vre-o călătorie.

În vremea, când călătoria cu trenul era o întreprindere riscată, făceam din când în când și călătorii de plăcere. Ah, ce deliciu! În trenurile arhipline de pe-atunci, să călătorești comod și liniștit! Să vezi cum ți-se deschide un compartiment „reservat” și cu ferești în toată regula! Să te vezi zi de zi încărcat cu altele și altele titluri: azi curier special, mâine agent secret, poimâine șef de resort, prefect, secretar ministerial, .. iar când se nimeria vre-un vagon parlamentar, ah... atunci deputat, senator, alesul națiunii iubite... dușmanul înverșunat al îmbogățitorilor de războiu... Milioanele mele făceau minuni... și vedeți, într'o bună zi pare-că își pierdură dintr'odată puterea miraculoasă...

Îmi luasem bilet de clasa întâi pentru Voivodeni, trenul era în gară și conductorul își incasase cele două sute de lei. În vreme-ce toată lumea zbiera și alerga dela un vagon la altul, eu mă plimbam liniștit și așteptam miraculosul efect al celor zece poli. — Mai erau două minute până la plecarea trenului, coperișurile și treptele vagoanelor erau încărcate. De odată apare conductorul, asudat și gâfâind.

— Nu se poate, domnule consilier, nu se poate... Asta n'am mai pătit-o...

Nu l'am înjurat. Milioanele mele îmi dau putința să fiu scutit de astfel de obiceiuri moțicești. l-am zâmbit.

— Nu face nimic. Fă-mi loc, ori-unde. Chiar și pe trepte...

La urma urmei... de ce să nu călătoresc odată și în îngheșuiață?

Conducătorul îmi făcu loc într'un vagon de clasa a doua, cu brâncile și cu câte-va înjurături. Într'un potop de blesteme am ajuns cumva în coridorul vagonului...

Știi, nici n'a fost rău. A trebuit numai să-mi „comprim” puțin volumul.

Asta am făcut-o bucuros. Alături de mine era o domnișoară de optsprezece ani, cu ochi vineți. Milioanele mele... mi-au dat întotdeauna putința să fiu prevenitor față de femei.

— Uff, ce mai călătorie! — ofta din când în când, aruncând respectuosului meu volum priviri nu prea amicale.

— Nu te supăra, domnișoară, — i-am zis, — ajungem doar încurând la Râscruceni. Acolo schimbăm trenul... Unde călătorești?

— La Mândrești!

Dvoastre domnilor, trăiți acum într'o epocă fericită. Niciodată n'au fost femeile așa frumoase ca acum și așa era și vecina mea. Ah! De-aș fi fost cu douăzeci de ani mai tânăr și... cu volumul de odinioară...

— Ei, dșoară, — am reluat, — vom călători împreună... O să călătorim altcum, dela Râscruceni, te-asigur!

Mă privi speriată.

— Nu, dle, eu nu mai călătoresc cu „personalul”.

Doar n'o să mergi pe jos? Sunt treizeci de kilometri...

— Nu. Mă duc cu trenul mixt... E mai frig, adevărat, dar nu-i îngheșuiața asta... Ajung cu două ceasuri mai târziu, dar fără îmbrânceli și fără...

— Și fără vecinătatea mea, — adăogai zâmbind.

— Nu, dle, — făcu acum roșind toată. Ești un martir și Dta al trebuinței de-a călători...

Nu știa, sârmana fată, cu eu fac... călătorie de plăcere.

— Te-aș ruga numai, — reluă după câteva clipe, — să fii așa de bun să-mi arăți în Râscruceni trenul mixt, să urc din bună vreme...

— O, domnișoară, — exclamai, emoționat, — o să călătoresc și eu în trenul mixt și o să mă îngrijesc să aveți loc bun...

Eu nu știam, ce-s trenurile mixte... Mi-am permis acum și acest lux, cel dintâi lux gratuit în viață...

— Așa? — încheiă buna copilă. Atunci..., mă pun cu totul sub protecția dtale...

Și mi-a aruncat o privire drăgălașă...

Am întimpinat multe priviri de femei în viață, pătimase, info-cate, duioase, amoroase și... cum să le mai zic? Sunt... multimilionar.

Dar privirea asta cum să vi-o descriu? Dv. sunteți oameni căsătoriți și aveți copii. Gândiți-vă la privirile ce vi-le aruncă ei câte-odată... Așa priveam și eu pe vremuri pe... mamă-mea...

Dar pe mine nu m'a privit așa nimeni, nici-odată... Era privirea curată, senină, a omului ce-și pune toată încrederea în mine.

În mine n'a avut nimeni, nici-odată încredere, numai în milioanele mele.

Privirea ce i-am aruncat și eu... a fost o privire ce n'am aruncat nimănui, nici-odată. Cum să-i zic? O privire de... tată.

— Sunt fericit, dșoară, — îngânai, cu glas tremurător. Te asigur, că o să mă achit bine de rolul meu... Am și eu o fată... tocmai ca dta...

Cu excepția unor afaceri de negoț, eu n'am mințit niciodată. Ce lipsă ar avea un milionar să mințească? Acum am mințit, pentru-ca să aibă și mai mare încredere în mine.

Vă spun cu mândrie: m'am achitat de rol la perfecție. Trei vagoane de cai ale trenului mixt erau destinate călătorilor și ne-am urcat în unul din ele. (Eu i-am dus geamantanul). Avea dreptate fata, în trenul acesta nu era înghesuială. În vagonul nostru mai erau șapte femei, câți-va țărani și trei soldați.

Ne-am povestit multe. Ea mi-a spus că vine dela un curs de croitorie. Iși va deschide un modest atelier și speră să-i meargă bine. Acasă o așteaptă numai mamă-sa; tatăl ei a murit în războiu.

I-am dat sfaturi părintești. E ceva fermecător să dai sfaturi părintești unei fete de optsprezece ani. Ea mă asculta privindu-mă drept în ochi și aproba tot ce-i spuneam.

Așa mi-am trăit cele mai frumoase clipe ale vieții mele. Trecusem prin trei stații și mai erau patru până la Mândrești. Mă gândiam cu groază la clipa despărțirii. Soldații cântară un cântec ostășesc și apoi se apucară să glumească cu femeile din vagon.

Dar glumele erau prea nesărate și asta mă neliniștea cumplit. Vorbiam tare, uneori chiar strigam, ca să nu le-audă fata. Dintr'odată unul i-se adresă de-adreptul ei, spunându-i o murdărie.

— Prietene, — i-am zis, ca mușcat de șarpe, — nu ți-e rușine să vorbești astfel unei fete?

— Ce treabă ai dta cu fata asta? Îmi răspunseră soldații cu glas răstit, în cor.

— Ce treabă am? — strigai izbînd cu piciorul în podeala vagonului. — E fata mea, mări! Eu îi sunt *tată*, auziți? Și dacă mai îndrăzniți să-i ziceți ceva, atunci... atunci...

Asudasem. Fata se ridică în picioare, îmi strânse mîna cu putere și mă învălui din nou în privirea de adineaori.

— Tată dragă, — mi-a zis, — lasă-i! Să nu le-avem grija!

Soldații, desmeticiți, ne deteră pace.

De-acum îmi zicea mereu „tată“, iar eu „Eliza tatii“.

În răstimpuri steteam îngîndurați și eu și ea. Gîndurile ei cătau desigur, prin pustietățile Galiției mormîntul aceluia, pe care îl numia odată cu drept cuvînt „tată“. Iar ale mele? Cătau un punct lu-

minos în jumătatea cea de-a doua a vieții și nu găseau, Da, singurul punct luminos în viața omului e, când are cine să-i zică „tată“.

În ochii ei s'a furișat o lacrimă, iar eu făceam eforturi supra-omenești, ca să opresc șiroiul de lacrimi ce simțeam că vrea să năvălească în ochii mei.

— Cum chiamă pe fata dta? mă întrebă, când soldații își reîncepură cântecul.

— Eliza, ca pe dta, — am răspuns ca trezit din vis și am roșit puțin, pentru-că a trebuit să mințesc iar.

— Să știi, cât bine îi doresc! — O s'o cunosc poate și atunci îi spun, că suntem... surori...

Cum ne apropiam de Mândrești, deveniam tot mai trist. Clipa fatală sosi. Trenul s'a oprit, ea mi-a întins mâna.

— Adio, tată dragă!

Atunci unul dintre soldați:

— Dacă ți-e tată, de ce nu-l săruți?

— Tăticule dragă, — îmi zise ea punându-și mâinile pe umerii mei, mâine te așteptăm la gară. Să nu uiți să-mi aduci haina dela vopsitor...

Și își lipi buzele, de buzele mele.

*

Lacrimile ce le-am oprit până atunci, izbucniră cu putere după depărtarea ei.

O, sărutul acela! N'avea fiorii săruturilor de-altă-dată și totuși, era neasămănat mai dulce... Dela moartea mamei încoace acesta a fost cel mai dulce sărut al vieții mele... În vârtoarea multelor mele „afaceri“ mă urmărește mereu... și mă va urmări încă multă vreme...

SEPTIMIU POPA

Educația fizică

Educația fizică în România întregită se prezintă sub un aspect cât se poate de variat.

Incepând cu unii fruntași ai vieții publice de dincoace de Carpați, cari te trimit numai decât la coasă și sapă, — sporturile noastre naționale, cum s'ar zice — de câteori vine vorba întâmplător de sporturi, continuând apoi cu „lumea bună“ bucureșteană, care înțelege sub acest cuvânt pariurile dela alergările de cai, toate treptele intermediare între aceste două extremități ale mentalităților își au aderenții lor.

În realitate, starea actuală a educației fizice, reoglindește fidel această situație. Majoritatea zdrobitoare a populației noastre nici nu a prea auzit de educația fizică, iar clasele suprapuse nu sunt în stare să se organizeze și să stabilească directive precise în cece privește propria lor educație fizică, cu atât mai puțin să fie îndrumătorii păturei sociale care abia acum se desvoltă.

Examinând situația existentă prin prisma geografiei, găsim pe lângă regiunile cari au rămas neatinsse de un avânt al sporturilor, și alte regiuni, unde această mișcare a luat în aparență un curs îmbucurător, dar în lipsa unui organ de coordonare a întregii mișcări sportive aceasta a deviat, desvoltându-se la întâmplare, după bunul plac al oamenilor cari au condus-o.

Astfel se explică, de ce în cadrele înjghebate, se găsesc idei și năzuinți cari se bat cap în cap, paralizându-se reciproc; așa se explică ipertrofierea unor ramuri sportive ce n'au nimic comun cu spiritul nostru, în dauna altora, făcând salturi nenaturale spre americanizarea și comercializarea sportului.

Privit apoi sportul existent prin prismă națională, o apreciere aproximativă ne demonstrează, că cel puțin 80% din cei cari fac astăzi sport în țara noastră, nu sunt de naționalitate română. Iar despre aceștia nu se poate spune, că ar face sport numai pentru sport, acesta le servește la scopuri naționale binedeterminate.

Cu drept cuvânt se zice deci despre sportul românesc că el abia trece prin durerile facerii. Câte probleme importante și arzătoare nu se ivesc deodată în legătură cu educația fizică, cari toate trebuiesc

bine pregătite și rezolvite. Așa ar fi bunăoară: în primul rând educația fizică la sate, la diferite etăți, educația fizică a maselor muncitorești, a intelectualilor, a studenției secundare și universitare, a armatei, iar în altă ordine de idei e igienei și pedagogiei sportive, a stabilimentelor necesare și a propagandei.

* * *

După mozaicul constatărilor de mai sus, mozaic foarte sumar și incomplect, vom încerca în cele ce urmează să schițăm pe scurt cece s'a făcut până acum în direcția aceasta și să stabilim locul educației fizice care i se cuvine între celelalte probleme sociale de actualitate.

Începuturi și chiar progrese sănătoase pe teren sportiv nu lipsesc. Cea mai veche organizație este „Federația Societăților Sportive din România” (F.S.S.R.), organizație bineprecizată, deși nu perfect încheșată care numără peste 200 societăți sportive din întreaga țară. Ea este, pe lângă o legătură cu streinătatea, în primul rând un mijloc de canalizare al inițiativei particulare pe terenul sportiv al adulților și până mai deunăzi unicul for care trebuia să ducă lupta inegală pentru izbândă ideii sportive, mai mult cu sufletul acelor cari o conduceau și o conduc, decât cu mijloace materiale, care lipseau și lipsesc și astăzi.

Astfel s'a evidențiat tot mai mult nevoia intervenției statului, care cu mijloacele sale să dea problemei o bază largă, capabilă să soluționeze orice chestiune referitoare la educația fizică. La inițiativa personală a A. S. R. principelui Carol a luat ființă pe baza legii pentru Casa Culturii Poporului, „Oficiul național de educație fizică”, organul central de coordonare și de îndrumare a educației fizice. El este autonom și condus de reprezentanții ministerelor de instrucție publică și de război și ai facultății de medicină din București, comitetul de conducere fiind prezidat de A. S. R. principele moștenitor.

Din trecutul scurt al acestui oficiu relevăm două momente importante: În 20 Noembrie 1922 s'a inaugurat „Institutul național de educație fizică”, cu menirea de a creia profesori în această specialitate, deocamdată pentru nevoile școalelor secundare și ale armatei; iar în Aprilie 1923, a apărut primul număr din organul oficial al lui: „Buletinul educației fizice.”

Precum se vede, începuturile sunt îmbucurătoare, considerând elementele pe care mișcarea sportivă se reazimă: de o parte conducere viguroasă, care este cu atât mai prețioasă, cu cât ea vine dela cel mai înalt loc, pe de alta un popor care nu cere decât să fie educat.

Rămâne numai ca pentru reușita acestei mișcări să se înșire în rândul sprijitorilor cât mai mulți factori ai vieții noastre sociale.

Problema trebuie ținută mereu la suprafață, nu numai pentru edificarea marelui public, ci și pentru a persoanelor cari vor să aibă o cât de mică răspundere a viitorului țării noastre. Ar fi de dorit chiar, ca bărbații de stat să o aibe în vedere în aceiaș măsură, ca și celelalte probleme, de ordin financiar, economic și celelalte.

Dar, veți întreba, de ce această chestiune secundară, care nu face nici o zarvă să se ridice la rangul unei probleme sociale, în tocmai ca și finanțele sau cultura minții? În definitiv nu se întâmplă nici un rău, ba poate este mai avantajos pentru stat, dacă, bunăoară funcționarii lui în loc să facă sport în orele libere, fac în birou ore suplimentare.

Întrebarea e firească, câtă vreme suntem călăuziți numai de necesități momentane. Dar pentru o politică de viitor, care tinde să ne scape de dezorientarea sufletească ce ne apasă în prezent pe lângă necazurile materiale, nu se poate închipui un mijloc mai potrivit decât îmbrățișarea cât mai largă a educației fizice.

Mai precis, acest scop general s'ar putea defini cam așa: prin sporturi se va armoniza viața individului, i se va spori capacitatea de muncă și indirect se va armoniza și societatea și va crește producția: iar ca un scop special românesc, se va introduce în societatea noastră o mai mare disciplină civilă prin autocontrolul indispensabil oricărei activități.

Subliniem aceste două scopuri: mărirea capacității de muncă pentru producția în timp *de pace* și disciplină *civilă*, fiindcă nu lipsesc păreri, care voind să subordoneze educația fizică scopurilor pur militare, vorbesc de o pregătire pre — și post — regimentară în vederea „națiunii armate“.

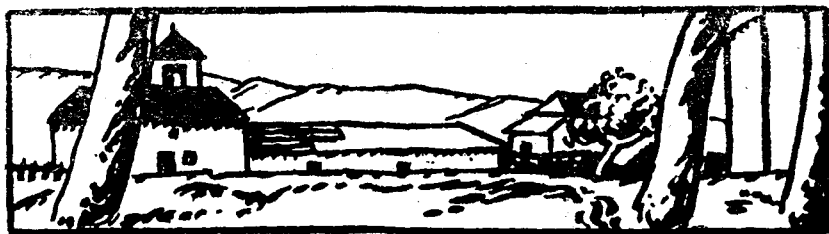
Anglia ne-a dat un exemplu clasic despre acest adevăr. Acolo funcționarul lucrează în birou numai cinci ore pe zi, o bună parte din timpul liber îl întrebuințează pentru cultivarea corpului; dar după constatarea — pare mi-se cam mâhnită — a unui sociolog austriac, funcționarul englez lucrează mai mult în cinci ore, decât trei austrieci în opt ore. În război, englezul s'a dovedit mai bun soldat, după câteva luni de instrucție, decât austriacul cu ani de serviciu și cu mai multe manevre.

Nouă, românilor, nu ne rămâne decât să luăm pildă.

Prin educație fizică să ne pregătim generații mai productive ca cele de astăzi, în vederea păcii, căci aceasta va însemna tăria noastră și în război. Într-o astfel de societate și individul va fi mai mulțumit, căci drumul spre fericire și-l va croi, nu cu coatele, ci cu valoarea muncii ce o depune.

Și cum educația fizică ocupă un loc de frunte între alte mijloace ale progresului continuu, ea trebuie îmbrățișată cu căldură de către toți aceia cari cred în energia poporului nostru.

I. NEMOIANU

Sfârșitul unei dictaturi

Bulgaria se găsește astăzi în prada unor întinse frământări populare. O îndrăsneată și abilă lovitură revoluționară, desfășurată în mai puțin de două ore, a pus capăt de dictaturei țărăniște a lui Stamboliinski. Partidele burgheze, ajutate de marea majoritate a ofițerilor de rezervă, sunt până acum stăpâne pe situație.

Ca în toate perioadele chinuite, când se pregătesc așezări noi, viitorul e încă imprecis. Un falș echilibru era realizat până acum prin violența supremație a unor forțe politice, atât de brusc prăbușite; poporul bulgar, desorientat de schimbările petrecute, e în căutarea unor alte puncte de sprijin pentru viitor. Totul este deci de refăcut, în angrenajul puterilor statului.

Pentru ce a fost doborât Stamboliinski? Pieirea sa a fost provocată de însăș rețeta dictaturei brutale pe care se sprijinea. Germenul descompunerii coceă ascuns în propriile lui metode de luptă împotriva unor adversari crunt terorizați. Veștile din Sofia sunt încă nelămurite, nu se știe cu precizie dacă fostul șef al țărăniștilor bulgari e mort, închis sau în exil. Oricum ar fi, el a căzut victimă exaspărei pe care însuș a provocat-o. Violența a fost înfrântă prin violență.

Concepția politică, simplistă și rigidă, dar în acelaș timp clară și hotărâtă, a lui Stamboliinski, nu pornise decât dintr'o nefericită înțelegere și utilizare a forței pe care o reprezintă țărănimea în organizmul unei țări de agricultori. Stamboliinski n'a întrebuițat această forță pentru a asigura o dezvoltare favorabilă pe seama clasei țărănești; el a făcut o necugetată operă de ațătare, asmuțind satele împotriva orașelor, declarând un război fără cruțare intelectualilor, și transformând planul de firească întărire a vieții rurale într'o acțiune de răsbunare personală. Dorind o pavază împotriva incertitudinii, căutând un adăpost față de fluctuațiile evenimentelor, Stamboliinski nu s'a oprit la un program constructiv; el scotea că-și va putea menține neștirbită a tot puternicia sa printr'o nepotolită politică a urei.

Bulgaria a trăit, dela 1919 încoace, sub teroarea unei sistematice apăsări politice, care nu cruța pe nimeni. Ea lovea deopotrivă în partidele de dreapta, — darea în judecată a întregului minister. Rados-

lavoff nefiind de cât în aparență o răfuială a răspunderilor rășboiului, — după cum lovea și în grupările înaintate, pornind cu deosebire împotriva comuniștilor o aprigă luptă de exterminare. Cei doi factori constituționali cari puteau să fie o piedică, — Guvernul și Parlamentul, — au fost pur și simplu înlăturați. Opoziția, strivită subț veșnica amenințare a pușcării, nu îndrăsnea să schițeze un singur gest de protestare. Despre exercitarea unui control legislativ nici nu putea să fie vorba. Majoritățile parlamentare, supuse și ele aceleiaș mâini aspre, se încovoiau fără murmur, căci până și partizanii erau repede pedepsiți sau aruncați peste graniță, de îndată ce păreau a fi câștigat prea multă influență. Cazul fostului ministru de interne Dascaloff este concludent. Acest prețios aghiotant al dictatorului Stamboliński, deși își câștigase mari merite în organizarea așa numitelor „gărzi verzi“ sau poate tocmai de aceea, a fost trimis fără multă zăbavă în surghiun. Regele Boris era, într'adevăr, un prizonier. O biată parodie monarhică, pe care, cu rafinatul dispreț al fățărniciei, temnicerii tânărului suveran se pripuseră s'o însceneze pentru ochii străinătăței.

Folosindu-se de asemenea miiloace, nu e de mirare cum Stamboliński s'a putut menține aproape cinci ani, în fruntea Bulgariei. Luând ca pretext executarea tratatului dela Neuilly, cadrele armatei regulate au fost dislocate, și în locul lor, au răsărit pretutindeni „gărzile verzi“, cărora li s'au împărțit arme, cu lozinca de a fi totdeauna gata pentru un asalt împotriva populației dela orașe. Amenințând partidele politice, secestrând pe rege, arestându-și adversarii, dând în judecată până și pe proprii săi miniștri, Stamboliński reușise să concentreze în mâinile sale toate frânelé statului, pe temeiul unei singure formule: *lupta de clasă*.

* * *

Politica aceasta de comprimare a oricărei libertăți de gândire înfățișă și unele aspecte cari trădau la aprigul ei reprezentant un vădit simț al realităților și o destul de clasică abilitate. Cei cari au avut prilejul să-l vadă pe dl. Stamboliński în trecerea sa prin București, au reținut cu oarecare încredere vorbele măsurate, de o exagerată modestie chiar, ale fostului prim-ministru bulgar; acesta mărturisea intenția sa de a respecta în mod loial tratatul iscălit la Neuilly și făgăduia o atitudine pașnică, desbrăcată de orice veleități de revanșe. În privirile scurte și piezișe ale acestui rustic diplomat, nu strălucea ce e drept o irezistibilă sinceritate. Dar, declarațiile sale erau ascultate cu luare aminte, și lor li se datoresc, fără îndoială, netăgăduitele succese ale Bulgariei în străinătate. Față de dictatura militaristă a amiralului Horthy, mereu neastâmpărată și gata de aventură, dictatura agrariană a lui Stamboliński se prezenta cu o politică externă „cuminte“, pe care Apusul o sprijinea, dintr'un sentiment ușor de explicat: sunt atâtea încurcături în Balcani!...

Aceasta și fost una din pârgھیile, pe cari s'a rezimat guvernarea lui Stamboliński; un punct arhimedic prețios, în afară de granițe. Înăuntrul lor, o foarte strânsă politică economică a slujit cu mijloace

primitive dar chibzuite, planul refacerii rezezi a gospodăriei statului. Exigențele unei societăți în penitență s'au văzut sever instrunate. Importul mărfurilor străine, redus la minim, a făcut cu puțință ridicarea valutei naționale; din toate țările înfrânte, *leva* bulgărească reușise să-și mențină un curs onorabil pe piața internațională.

Totuș lunga dictatură a sfârșit prin a fi înlăturată. Exasperarea care a cuprins încetul cu încetul toate păturile sociale a isbușnit în cele din urmă. Și evenimentele se desfășoară astăzi sub o zodie nouă.

E greu de prevestit care va fi înfățișarea zilei de mâine, și din avalanșa de zvonuri contradictorii nu se poate desprinde limpede sensul în care se îndreaptă mișcarea deslănțuită acum două săptămâni. S'a vorbit despre formarea unui cabinet de concentrare sub prezidenția dlui Malinoff. Unele versiuni au scormonit numele dlui Radoslavoff, care, după cât se pare, abia așteaptă să părăsească refugiul din Elveția, întorcându-se din nou în fruntea guvernului din Sofia. Ba, s'a mers și mai departe cu presupunerile și am întâlnit iarăș prin coloanele ziarelor numele aproape uitat al detronatului țar Ferdinand, despre a cărui revenire pe tronul Bulgariei se pomenește cu destulă insistență. Se găesc apoi, ca în totdeauna, spirite serios neliniștite de orice nouă întorsătură a lucrurilor, cari și-au exprimat lămurit teama ca nu cumva, în locul dictaturei răsturnate să-și facă apariția o nedorită politică șovinistă, târând Bulgaria pe povârnișul aventurii. Serbia a și trimis, în această privință binevoitoare avertimente la Sofia. În sfârșit, unele informații sosite pe cale particulară de pe malul drept al Dunărei dau de veste, că în nordul Bulgariei, în districtele Varna, Șumla și Târnova, partizanii lui Stribolinski se mai agită încă; în unele locuri s'au petrecut, zilele trecute, sângeroase ciocniri între cele două tabere.

Ne putem aștepta încă la surpriza unei contra-revoluții? Lucrul nu e cu neputință, dacă într'adevăr acțiunea de ațâțare a țărăniștilor bulgari a avut vreme și a găsit terenul priincios, pentru a fi acum apărută cu prețul unor jertfe de sânge. Această eventualitate nu înlătură însă cătuș de puțin concluzia pe care avem dreptul s'o tragem, că doctrina de ură profesată de Stribolinski a tulburat atât de grav existența Bulgariei, încât, e mai mult decât probabil, poporul vecin va trece printr'o lungă epocă de sbuciumări dureroase, până când își va găsi liniștea necesară.

* * *

Dar mai sunt, firește, și alte constatări de făcut. Intâmplările cari au cutremurat în ultima vreme până în temelii organismul atâtor țări, abia ieșite din formidabila criză morală a războiului, nu se datoresc unor deslănțuiri absurde de pat'mi și de interese. Ele au deci un tâlc, și interesul lor e plin de prevestiri. S'ar părea că sârmanul nostru continent, sfredelit de brazda tranșeelor, stropit de sângele atâtor morți, acoperit de jalea atâtor ruine, mai e încă și astăzi teatrul unor costisitoare tatonări. Ici și colo, națiunile Europei, cuprinse de fiorul amețitor al necunoscutului, se avântă în căutarea unor alte țeluri, unor alte credințe.

Un vast și jalnic câmp de experiențe, plin de mizerii și de dezolare, e astăzi Rusia sovietică. Acolo, ideologia comunistă s'a încăpăținat să încerce o realizare a doctrinei socialiste integrale, uzând de mijloace de teroare neasemănat de aspre. Mai are cineva curajul, să urmeze acelaș drum al dezagregării, după îngrozitoarea pildă a mizeriei și a sălbătiecei care sosește de peste-hotarele foamei, ca un sinistru crainic?

În Bulgaria, acelaș cântec funebru al stăpânirii de clasă, și-a trimis cupletele sale elocvente. Teroarea agrariană a lui Stambolinski s'a frânt sub povara propriei sale tensiuni, ca o coardă întinsă până la paroxism. Teroarea proletară a lui Trozki nu va avea nici ea o altă soartă. Mai curând s'au mai târziu, impilații găsesc puterea trebuincioasă pentru a face să plesnească dureroasa înlănțuire care-i strânge ca într'un cerc de fer. Astăzi la Sofia, mâine la Petrograd, dictatura unei pături sociale va suferi iremediabila înfrângere.

Învățămintele acestor dezastre depășesc cu mult frontierele. În ceace ne privește, vom aminti, în treacăt, la sfârșitul acestor rânduri, că există și în România un așa numit partid țărănist, în al cărui program lupta de clasă figurează ca un postulat care constituie însăș rațiunea de a fi a acestei grupări. N'am uitat vremea, foarte apropiată, când fruntași acestui partid vorbeau cu însuflețire de o „internațională verde“, rurală, după chipul și asemănarea „internaționalei roșii“, orășenești, și a rămas încă prin preajma noastră ecoul elogiilor, încărcate de atâtea subînțelesuri, cu cari era salutată în clubul dela *Astoria* personalitatea simbolică a „țărănistului“ Stambolinski. Mai stau încă în picioare comparațiile cari se făceau atunci?

Fără să amestecăm laolaltă preocupări cari nu sunt făcute să meargă împreună, noi credem că din evenimentele din Bulgaria, cași din situația din Rusia sovietică, se poate scoate o prețioasă lecție pe seama unui popor ca al nostru, care a avut norocul să nu pornească pe drumul unor asemenea experiențe, și a păstrat destulă înțelepciune ca să prefere în locul războiului dintre fiii aceleiași neam, rodnică armonie socială isvorâtă din conlucrarea interdependentă a tuturor claselor.

ALEXANDRU HODOȘ

Cronica politică

Intre tinerii toboşari şi vechea gardă...

E tot mai interesantă fierberea care a început să mişte rândurile guvernamentale.

Deunăzi, la Craiova, a fost după cum se ştie, o manifestare a „tineretului“, care a cerut fără înconjur înprospătarea actualelor cadre ale partidului şi adoptarea unor alte metode politice decât cele urmate până acum. Aluzia se îndrepta, transparentă, spre nuanţa reprezentată de dl Al. Constantinescu, acesta simbolizând, în faţa doritorilor de prefacere, tot ceea ce ar trebui schimbat în partidul liberal. Iată însă, că dl Al. Constantinescu a ridicat mânuşa aruncată, şi a răspuns. Prinţând prilejul unei festivităţi bisericeşti desfăşurată la Roman, a prezidat un banchet politic şi în atmosfere de obicei veselă a unui prânz organizat de dl general Moşoiu, s'a lansat la un hotărît contra-atac. Actualul ministru al Domeniilor a făcut fireşte, apologia experienţei pe care o înfăţişează vechea gardă a partidului liberal, şi a trimis un drastic avertisment „toboşarilor“ cari au anunţat în capitala Olteniei apropiata înlăturare a „bătrânilor“: — „Să se ştie, că noi omorâm, dar nu ne lăsăm omorâţi!“

Antagonismul dintre cele două tabere, înăbuşit până acum de aspra surdină a tradiţionalei discipline, s'a declarat deci pe faţă. Fenomenul ar merita să fie examinat cu toată atenţiunea, pentrucă el nu însemnează un simplu proces de destrămare a unei puternice organizaţii politice, sprijinită până acum exclusiv pe bunghezia instărită a oraşelor noastre din vechiul Regat, ci este o normală consecinţă a unor îndreptăţite dorinţe de prefacere. Sunt faţă în faţă două mentalităţi, ale două lumi diferite. Sunt două concepţii şi două deprinderi, cari nu se vor putea concilia uşor. Rând pe rând, toţi fruntaşii actualului regim au atacat „partidele noi“, negând cu tărie nevoia de a realiza un acord între împrejurările schimbate de război şi moravurile oamenilor politici chemaţi să cârmuiască România de astăzi. Ironia soartei a vroit ca porunca acestei necesităţi să se resimtă chiar în sânul familiei politice a celor cari o nesocoteau.

Noi vom găsi credem odată răgazul trebuincios, pentru a răscoli mai adânc resorturile cari fac să iasă la iveală aceste năzuinţi de primenire din tabăra guvernamentală. Ne-am exprimat şi altă-dată convingerea că opera aceasta de

anto-purificare nu va reuși ; rădăcinile partidului liberal sunt prea adânc înfipte în terenul bine îngrășat al capitalismului bancar, pentru ca ele să fie smulse și transplantate în atmosfera largă a revendicărilor populare.

Deocamdată, ziarele vorbesc despre demisia dlui Gh. Mărzescu, înregistrează zguduirile cari primejdiesc existența guvernului prezidat de Ion I. Brătianu, și fac pronosticuri în marginea unei apropiate crize. Aci este loc, bineînțeles, pentru o altă serie de comentarii. Dar, noi am spus-o și altă-dată, partidul liberal va cădea, respectând însfârșit lozinca atât de scumpă lui : „Prin noi înși-ne“ . . .

Politica „ciomagului creator“

Partidul țărănist a ținut Dumineca trecută un soi de congres al partizanilor săi din Bucovina. Nu știm cum o fi reușit, privită prin prisma grijilor electorale, această întrunire, ai cărei reporteri n'au salvat din besna anonimatului decât un singur nume bucovinean : acela al dlui Bodnărescu. A fost însă, după cât se pare o binevenită ocazie pentru ca dl Ion Mihalache să țină un lung expozeu programatic. Fostul învățător dela Topoloveni, al cărui costum național a devenit o doctrină politică, și-a luat în serios rolul de stegar al țărănismului român și, cu toate că prăbușirea vecinului Stambolinski nu era un decor favorabil pentru apologia luptei de clasă, s'a simțit dator să lămurească rostul și menirea grupărei pe care o reprezintă.

Mărturisim că am încercat din nou, aceeaș decepție pe care o resimțim ori de câteori unul dintre aliații dlui dr. Adolf Stern vrea să justifice pavilionul subț care-și încearcă norocul în apele încă tulburi ale politicei românești. Desigur nu ni se poate cere să ne mulțumim cu declarația dlui Ion Mihalache, că partidul țărănist se călăuzește ca pasările cerului după „instinct“, orientându-se la „în-crușișarea vânturilor“, urmând pilda „stolurilor de rândunele“, și nici nu vom reuși să confundăm „ciomagul creator“ despre care s'a spus la Cernăuți că este „păzitor al dreptului sacru“ cu un program politic demn de luat în seamă.

Aci se sfârșește rolul comentariilor serioase și începe acela al rubricelor umoristice. „Imnul ciomagului sacru“, iată ceva care ar trebui desigur să fie scris . . .

ION BALINT

G A Z E T A R I M A T Ă

Republicanii...

*Nemuritorul Caragiale,
In povestirile-i drăcești,
A luat cândva, puțin, la vale
Republica dela Plocești.
Azi democratica 'ntocmire
Din mândra prahoveană urbe
Nu e decât o amintire,
(Destinul face—asemeni curbe)
Dar, pe eroi îi pomenim
Noi toți cei cari „cunoaștem cazul”
Și pe martiri demult îi știm:
Chiriac, Pampon, Didina Mazu...*

*Ei bine, nu stau mai prejos
Nici în Ardeal, contemporanii,
Mijesc în mod periculos
Și pe la noi, republicanii.
La Blank, la Renner și la Ganz
Pe unde toți se învățiră,
S'au cuibărit ascunși în șanț,
Și încasează, și conspiră...
Pe lângă ei, autonomiștii
Apar ca niște juni boboci;
Sunt groasnici, antiregaliștii
Din Gherla, Fechetu și Moci!*

Cum se adună pe 'nserate
Injricoşații sanchiloți,
Țin cuvântări înflăcărâte
Un văr, un unchi și trei nepoți.
Cu glas de clopot le vorbește
Dobrescu, noul Catilina,
Iar Bocu le destăinuiește
Tot ce „învoalvă” hermelina.
Ș'n noaptea neagră de mister,
Cu inima de ură plină,
Maniu, acest Robespierre, —
Visează, crunt, o ghilotină...

Fierb patimele, ca'n căldare
Și republicanismul saltă...
Și totuși, apriga mișcare,
Va rămânea, întreagă, baltă.
Căci vai! dificultăți, o mie,
Ideia splendidă o rod:
Boilă are Dinastie
Și Vaida zice că-i Voivod...

.....
Se vor topi, deci sverdanii,
(O prevestesc funeste voci)
Și vor pieri republicanii,
Din Gherla, Fechetu și Moci.,

NAE IPINGESCU
fost comandant în garda civică

INSEMNĂRI

Criza tiparului. Nu se poate numi altfel necontenita ridicare a prețurilor în tipografia, ceea ce face ca existența fiecărei publicații românești să devie o penibilă problemă de deslegat. De curând, am avut de înregistrat un însemnat spor în plata muncitorilor, hărțuiți și ei de asprele nevoi ale vieții. Acum ni se anunță, foarte simplu, încă o scumpire a hârtiei. Dintr'o simplă trăsătură de condei costul hârtiei de tipar se ridică nu mai puțin decât cu cinci lei la chilogram. În această eroică războire cu greutatea din ce în ce mai mari, multe ziare și reviste cad învinse, neputând să reziste crizei prin care trec. Chiar cele cari se bucură de încurajarea palpabilă a oficialității, și nu acestea merită totdeauna să fie salvate dela pieire, privesc cu durere cum nici generoasele subvenții nu mai pot acoperi inevitabilul deficit. Cărțile se fac și ele tot mai scumpe, iar cumpărătorii lor tot mai puțini.

O dureroasă alternativă ni se impune și nouă, cași tuturor confrăților noștri a căror unică satisfacție e sprijinul, pe care li-l acordă publicul. De acesta nu ne putem plânge prea mult. Imprejurările sunt însă de așa natură, încât costul imprimării unui număr din *Țara Noastră*, de pildă, întrece cu mult suma pentru care el e pus în vânzare. Valul scumpetei s'a ridicat deasupra, distrugând treptat un mo-

dest echilibru de socoteli, pe care ni-l făcusem în ziua când am pornit la drum. În fața dificultăților de cari se isbesc, publicațiile noastre n'au altă ieșire: ori ridică și ele prețul, riscând să-și rărească cetitorii, ori se resemnează la un paradoxal rezultat, înregistrând pierderi cu atât mai grele, cu cât desfac exemplare mai multe.

Vom vedea cum vom ieși din această supărătoare dilemă.

O apologie italiană a d-lui Iuliu Maniu. Subt modesta etichetă „Presa italiană despre d-l Iuliu Maniu“, ziarul *Patria* reproduce, cu o satisfacție pe care o pricepem în întregime, un crâmpel dintr'un însuflețit articol, apărut într'o obscură publicație italiană și intitulat emfatic: *Giulio Maniu e la politica transilvana*. Autorul articolului, d. Oscar Randi (probabil un pseudonim al d-lui Romulus Boilă) face o atât de exaltată apologie a neperioarelor merite naționale ale fostului președinte al Consiliului dirigent și dă amănunte atât de duioase din viața sa intimă, încât suntem îndemnați să credem că nici d-l Iuliu Maniu însuș n'ar fi fost ispitit să aibă o atât de strălucită părere despre activitatea sa.

Dar, apologia în sine nu prea e interesantă pentru noi, ardelenii, cari știam demult din *Patria* tot cece

repetă acum. cu atâta gentilețe și încredere revista *L'Europa orientale*. Și e foarte firesc lucru ca o legendă care, nu mai găsește crezare nici la Ibașfalău să se refugieze în cetatea eternă, la Roma...

Alteceva ne-a atras însă atenția. D. Oscar Randi, care, deși n'am auzit vreodată că există, trebuie să fie un vechi și bun cunoscător al vieții și al oamenilor dela noi, găsește prilejul să facă un ciudat paralelism între Ardeal și vechiul Regat, cântând osanale unor influențe otrăvitoare pe cari le-am detestat totdeauna.

— „Juliu Maniu, scrie *L'Europa orientale*, a fost educat la Viena și Budapesta în mijlocul civilizației occidentului: el a devenit prin urmare sprijinitorul legalității și al constituționalismului. Ca transilvănean apoi, are în sânge natura liniștită, înțeleaptă și stăruitoare a locuitorilor de munte. Venind în contact cu frații vechiului Regat, imbibați de bizantinism, locuitorii șesului valah, vicleni, însă schimbăcioși și puțin scrupuloși, se formează între oamenii politici din Transilvania și cei din Valahia o repulsiune momentană, trecătoare, între două spirite și două naturi diverse, între occident și orient.“

Ah! cum recunoaștem aci stilul și mentalitatea unor anumite simpatii de ale noastre din „comitetul de o sută“. O singură consolatăie ne mai rămâne: repulsiunea dintre cele două provincii e numai momentană, e trecătoare. Desigur, până în clipa în care toți ne vom duce să fim educați, ca d. Giulis Maniu, la Viena și la Budapesta, în mijlocul civilizației occidentului.

Turneuri ministeriale. Nu e vorba de amabilele grațiozități pe cari și le-au trimis reciproc dela Craiova la Roman și dela Roman mai departe, cele două tabere protivnice din parti-

dul liberal. Despre aceste delicate scene de familie, desfășurate în public la începutul unei neliniștite vacanțe, vorbim în altă parte. Alte turneuri ministeriale ne-au impresionat însă în ultimul timp, aici în Ardeal. Specialitatea lor o are, fără îndoială, d. Jean Th. Florescu, jovialul ministru al Justiției. Excelența sa o duce numai într'un prasnici. Orice prilej e bine venit pentru ca vagonul-salon să se pună în mișcare, sburând de-alungul podișurilor ardelene, ba spre Satu-Mare, ba spre Sighișoara, ba spre Târgu-Mureș. Inaugurarea unei noi judecătorii de pace, instalarea unui procuror, nunta fetei unui grefier, sunt tot atâtea momente solemne, cari trebuiesc sărbătorite cu tot fastul convenit, cu porți de triumf, cu recepții și, mai ales, cu mese voioase. Autoritățile se agită, magistrații sunt convocați de pretutindeni, afacerile judiciare se suspendă, sălile restaurantelor se umplu de mese vesele, și o ploaie de discursuri încep să se reverse la sfârșitul copiosului „menu“. Amuzantul vicleim ține astfel o zi, două, chiar trei, bineînțeles, pe socoteala statului, care lasă muritori de foame, pe la uși, pe bieții mici funcționari ai tribunalelor, din lipsă de fonduri.

La Cluj, programul s'a repetat săptămâna trecută, aidoma când d. Jean Th. Florescu s'a prezentat în mijlocul unui „congres al magistraților din Ardeal“, cum a botezat singur tradiționalul banchet pe care și l'a oferit cu o delicioasă desinvoltură. Pretextul a fost inaugurarea unei tipografii locale, și pe lângă abundența cuvântărilor pline de tămăieri convenționale, nota ridicolă a sporit printr'o respectoasă atenție, botezându-se una din mașinile tipografice cu numele satisfăcutului ministru.

Aceasta se mai chiamă, pe de-asupra, propagandă politică. D. Jean Th. Flo-

rescu, foarte încântat de anturajul subalternilor săi, scoși cu arcanul din rosturile lor cotidiene, s'a retras probabil spre București, convins că a re-purtat un succes personal și o prețioasă întărire a prestigiului guvernamental.

În urma sa, lumea serioasă zâmbeste și trece mai departe; o singură satisfacție e, desigur, aceea a restauratorilor mulțumiți de bunele afaceri realizate pe urma unei atât de neobosite atențiuni acordate modestului nostru colț de țară...

Foștii voluntari, la „Majestic“. Am relevat și noi, cași alții, scandalul petrecut cu prilejul congresului foștilor voluntari ardeleni ținut deunăzi la Arad, unde bravii luptători Sever Dan și părintele Man au încercat să provoace o manifestație în favoarea partidului național. Un prieten ne trimite acum un supliment de dovadă, pentru a ilustra procedeele unor oameni cari țin cu orice preț să ia în antrepriză electorală orice manifestație publică ardelenască. Proba scrisă pe care o avem înaintea noastră, e o tăietură din ziarul *Adevărul*, un apel stăruitor, ca foștii voluntari din legiunile române din Rusia, Siberia, Italia și Franța, aflători în București să poștească la o adunare organizată „în localul clubului partidului național din pasajul *Majestic“*.

Nu știm dacă întrunirea proiectată s'a ținut sau nu. Nici nu ne interesează. De un lucru suntem siguri, că foștii voluntari nu s'au lăsat ademeniți de glasul de sirenă al intendentului dela „*Majestic“* și n'au consimțit să slujească drept decor, în clubul unui partid politic.

Dealtfel, incidentul dela Arad are un epilog. Este comunicatul comitetu-

lui central al „Uniunii“, care pentru a lămuri definitiv opinia publică zăpăcită de comentariile asurzitoare ale unei prese interesate, declară neted că „Uniunea foștilor voluntari“ nu înțelege să fie confundată cu nici un partid politic, și infierează astfel actele scandalagiilor de profesie ai partidului național: „Incidentele ivite nu sunt faptele Uniunii noastre, cele ivite înaintea adunării generale și în decursul adunării, fiind desaprobatate de comitetul central, prin însăși declarația președintelui Uniunii, făcută înaintea închiderii adunării generale, iar cele petrecute după adunarea generală, comitetul central neputându-și-le însuși, desaprobă tot ceea ce nu cadrează cu scopurile bine definite ale Uniunii.“

Aceste vorbe respicate ar putea să constituie o lecție pentru pescuitorii în apă tulbure de soiul dlor Aurel Dobrescu, Vasile Stoica și ceilalți. Dar, ce ne putem aștepta din partea acestora, decât să reînceapă scandalul cu prima ocazie? Lămuririle rămân deci pe seama marelui public; acesta, cel puțin, va pricepe cum stau lucrurile.

Cazul Lazăr Popovici. Este, se vede, o tainică osândă care face să iasă la iveală, din când în când, anomalia moravurilor noastre politice. Un domn anume Lazăr Popovici, implicat într-o afacere de fraude, a fost arestat de parchetul din Sibiu. Ce e mai normal decât să se aștepte judecarea lui? Dar nu! Pentru că e partizan politic al partidului național, d. Vaida dă în chestiunea aceasta „interviewuri“ cu fotografie, d. Sever Dan face interpelări violente în Parlament, și toți amenință cu apelul la... „Liga Națiunilor“ în chestiunea „afacerii Lazăr Popovici“.

Și se mai spune că ridicolul ucide!